

Konformný čas η sa definuje ako

$$\eta_{(2)} - \eta_{(1)} = \int_{(1)}^{(2)} \frac{dt}{a(t)},$$

rovnako ako comoving vzdialenosť χ prejdená svetelnými lúčmi,

$$\chi_{(2)} - \chi_{(1)} = \int_{(1)}^{(2)} \frac{dt}{a(t)}.$$

(Fyzikálna vzdialenosť sa počíta ako $r_{\text{fyz.}} = a(t)\chi$.) Konformný čas je teda časom meraným comoving vzdialenosťou prejdenou svetlom. Vďaka tomu je potom časť Robertsonovej–Walkerovej metriky v smere svetelného lúča konformne Minkowského metriku,

$$\text{Robertson-Walker} \longrightarrow ds^2 = a(t)^2 \underbrace{(-d\eta^2 + d\chi^2)}_{\text{Minkowski}} + \text{zvyšok} \implies \text{pre svetelné lúče } d\chi = \pm d\eta.$$

Pr. 1 Rozpínanie v konformnom čase I: Úlohou je prepísať škálovací parameter ako funkciu času $a(t)$ cez konformný čas, teda nájsť funkciu $a(\eta)$ pre riešenia z predchádzajúcej sady (viď tabuľka s výsledkami):

1. Pre $k = 0$ a $w = 0$.
2. Pre $k = 0$ a $w = 1/3$.
3. Taktiež načrtnúť nájsené funkcie $a(\eta)$.

Výsledky: 1. $a = \frac{1}{4}C\eta^2$, 2. $a = \sqrt{C}\eta$

Pr. 2 Rozpínanie v konformnom čase II: Úlohou je prepísať škálovací parameter ako funkciu času $a(t)$ cez konformný čas, teda nájsť funkciu $a(\eta)$ pre riešenia z predchádzajúcej sady (viď tabuľka s výsledkami):

1. Pre $k = 0$ a $w = -1$.
2. Pre štyri prípady $k = \pm 1$ a $w = 0$ aj $w = 1/3$.
3. Taktiež načrtnúť nájsené funkcie $a(\eta)$ (pre bod 1. využiť $a(\eta) \geq 0$).

Výsledky: 1. $a = \left(\frac{1}{a_*} - \sqrt{C}(\eta - \eta_*)\right)^{-1}$, 2. $\eta = \lambda$

Pr. 3 Plocha posledného rozptylu: Uvažujme plochý vesmír s látkou (Rozumne aproximuje náš vesmír od nejakého času pred rekombináciou vodíka - desaťtisíce rokov - po čas s vekom vesmíru v miliardách rokov.), pre ktorý $a(t) \propto t^{2/3}$. Červený posun z z svetla vyslaného v čase t_* a pozorovaného v čase t_0 sa počíta ako $1 + z = \frac{a(t_0)}{a(t_*)}$. Úlohou je:

1. Vypočítať fyzikálnu veľkosť pozorovateľného vesmíru (vzdialenosť hypotetického svetla z big bangu) v násobkoch veku vesmíru t_0 .
2. Vypočítať fyzikálnu vzdialenosť objektu s červeným posunom z v násobkoch veličiny vypočítanej v predchádzajúcom bode.
3. Vyčíslieť vzdialenosť plochy posledného rozptylu fotón po rekombinácii vodíka s červeným posunom $z = 1100$ v násobkoch polomeru pozorovateľného vesmíru.
4. Vyčíslieť, koľkokrát je plocha posledného rozptylu ďalej ako kvazar s červeným posunom $z = 6,4$.

Výsledky: 1. $3t_0$, 2. $\left(1 - \frac{1}{\sqrt{1+z}}\right) 3t_0$, 3. $\approx 0,97$, 4. $\approx 1,53$